

Raske ja sügava puudega lapse pere tugiisikuteenus

§ 1. Tugiisiku teenus

Raske ja sügava puudega lapse pere (edaspidi Pere) tugiisikuteenus on isiku või pere jõustamine ja juhendamine tema igapäevases elukeskkonnas vastava ettevalmistusega isiku poolt. Tugiisik jõustab täiskasvanut tema kohustuste täitmisel, õiguste teostamisel ja toimetulekul lapse puudest lähtuva elumuutuse tõttu.

Puudega lapse pere tugiisiku põhiülesanded

1. Lapse turvalisuse jälgimisel tugiisik :
  - jälgib lapse puudest lähtuvate vajalike tingimuste olemasolu – järelevalve, vajalike abivahendite olemasolu jne. (Koolituskavas *Erivajadused*)
  - oskab näha märke, mis viitavad lapse ja pere stressile (Koolituskavas *Stressijuhtimine ja mõjutuskused*)
  - oskab ära tunda märke, mis viitavad perevägivaldale, laste väärkohtlemisele, lapsevanemate alkoholismi või narkomaaniaprobleemidele. (Koolituskavas *Alkoholism, narkomaania; Laste seksuaalne ja füüsiline väärkohtlemine;*)
2. Pere(liikmete) jõustamine puudega lapse arengut soodustavate tingimuste tagamisel (Koolituskavas *Võrgustikutöö; Toetused ja teenused; Puuetega inimeste ühendused*)
3. Vajadusel ja vastastikusel kokkuleppel arendavate tegevuste läbiviimine lapsega:
  - last üldiselt arendavad tegevused – vestlus, mänguline ja käeline tegevus jne. Üldteadmised arendavatest tegevustest koolituskavas *Erivajadused;*
4. Pere(liikmete) jõustamine puudega lapsega seotud õiguste teostamisel – sotsiaalteenuste ja toetuste taotlemisel
5. Koostöös perega loovate lahenduste leidmine, tuginedes positiivsele ellusuhtumisele ja pere sisemiste jõuvarude mobiliseerimisele
6. Perele(liikmetele) lapse puudest lähtuva tugivõrgustiku (puudega inimeste tugiorganisatsiooni, grupi jne.) tutvustamine ja suunamine huvikaitse ning eneseabi gruppide töösse
7. Sotsiaal- ja või lastekaitsetöötaja kursis hoidmine peres toimuvate muutustega

Teenust osutatakse pere juures kodus ja vajadusel ka väljaspool kodu, kui see on vajalik puudega lapsest lähtuvate pere õiguste teostamiseks.

Tugiisik lähtub oma töös iga konkreetse abivajaja osas kui erijuhtumist, kus eelnevalt lepatakse sotsiaaltöötaja/lastekaitsetöötaja, tugiisiku ja kliendi vahel kokku koostööjuhised.

Tugiisik on kohaliku omavalitsuse sotsiaal- või lastekaitsetöötaja partner töös peredega.

§ 2. Teenusele õigustatud isikud

Tugiisikuteenusele on õigus isikul, kes vajab kõrvalabi puudega Lapse vajadustest lähtuva pere (liikmete) elukorralduse muutusega toimetulekuks (puudega lapse sünd, puude diagnoosimine, puudega lapse koolimine jne.)

§ 3. Teenuse taotlemine/osutamine ja rahastamine

Teenust võivad osutada KOV asutused ja eraomanduses olevad asutused.

Teenuse kvaliteedi eest vastutavad vastavalt kas KOV asutuse juhataja või eraõigusliku asutuse juht.

Kohaliku omavalitsuse teenuse korraldamise võimalusi:

1. Kohalikus omavalitsuses töölepingu alusel töötab vastava koolituse läbinud tugiisik.
Kui kohalik omavalitsus kasutab töölepingu alusel töötavat vastava koolitusega tugiisikut, tagab see võimaluse stabiilselt peredele teenust pakkuda. Sellise tugiisiku maksimaalseks rakendamiseks on ratsionaalne pakkuda talle täiendkoolitusi ja seega laiendada tema tegevusvõimalusi (pere, lapse, puudega lapse jne. tugiisik) Töölepingu alusel tegutseva tugiisiku töönõustamise tagab kohalik omavalitsus.
2. Kohalik omavalitsus rakendab vabatahtlikke tugiisikuid.
Kohalik omavalitsus võib teatud juhtudel rakendada vastava koolituse läbinud vabatahtlikke tugiisikuid, kui on tegemist väikese töökoormuse ja ühe perega. Ka vabatahtliku tugiisikuga sõlmitakse leping teenuse osutamiseks, kus lisaks poolte kohustustele/õigustele määratletakse hüvitatavad kulud (transpordi- ja sidekulud). Kohalik omavalitsus võtab vabatahtlikku tugiisikut rakendades endale kohustuse tagada tugiisikule lepingu kehtivuse ajal tööalaseid nõustamisi.
3. Kohalik omavalitsus ostab teenust eraõiguslikult asutuselt .
Kohalik omavalitsus võib osta tugiisikuteenust eraõiguslikelt organisatsioonidelt, kes vastutavad pakutava teenuse kvaliteedi eest, kokkulepitud hinnaga. Lepingu sõlmimisel teenuse ostmiseks on kohalik omavalitsus kohustatud kontrollima nõuetele vastavate tugiisikute olemasolu teenust pakkuvas organisatsioonis. Teenust osutavad organisatsioonid peavad tagama otseselt teenust osutava tugiisiku tööalase nõustamise ning täiendkoolitused.

Taotluse teenuse osutamiseks teeb:

- Lapsevanem või hooldaja

Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate ülesanne on motiveerida peret teenust vastu võtma, tutvustades, selgitades, põhjendades teenuse vajalikkust ja võimalikke tulemusi.

Teenuse kasutamise võimalustest piirkonnas peaksid teadlikud olema ka:

- Perearst või eriarst, kes otseselt tegeleb puudega lapsega
- Puuetega inimeste organisatsioonid

Tugiisiku teenuse saajal on õigus enne lepingu sõlmimist tugiisikuga kohtuda omavahelise sobivuse hindamiseks.

Lepingu lõpetamine toimub enneaegselt vastavalt poolte kokkuleppele ja selle aluseks on ühe poole avaldus.

Teenuse osutamise etapid:

1. pere probleemide ja vajaduste kaardistamine

2. pere eesmärgi sõnastamine ja tugiisiku rolli määratlemine
3. keskendumine probleemide lahendamisele tuginedes perekonna võimalustele ja individuaalsetele vajadustele
4. perega töötamise lõpetamine (tagasivaade)

Teenuse maht

Teenuse optimaalne minimaalne periood on 90 päeva ja teenuse kestvus sõltub konkreetse pere vajadustest. Teenuse pikendamise aluseks on kas pere põhjendustega avaldus või tugiisiku ettepanek sotsiaaltöötajale. Pikendamise otsus tehakse kõigi osapoolte nõusolekul.

Perega kohtutakse lepingus sätestatud sagedusel ja kohtumise optimaalne kestus on 1,5 tundi.

Teenuse dokumentatsioon:

1. taotlus teenuse saamiseks
2. KOV korraldus teenuse osutamiseks ja rahastamiseks
3. 3-poolne leping – tugiisiku, KOV asutuse ja pere vahel, milles määratletakse teenuse osutamise periood, sagedus, teenuse kirjeldus, oodatav eesmärk, tingimused lepingu ennetähtaegseks lõpetamiseks

Tegevuse aruandlus:

- Peretöö aruanne sisaldab iga kohtumise kohta : kohtumise kuupäev, maht, tegevuste planeerimine ning analüüs, nii pere kui tugiisikupoolne hinnang saavutustele ja koostööle
- Peretöö aruanne esitatakse iga kuu kokkulepitud kuupäevaks ja selle allkirjastavad nii pere esindaja kui tugiisik
- Peretöö aruanne sisaldab tugiisiku analüüsi tehtud tööst ja saavutatud tulemustest
- Teenuse lõpetamisel
  - tugiisik koostab lühikokkuvõtte kogu teenuse osutamise perioodist, näidates selles ära püstitatud eesmärgi, saavutamise strateegia ja tulemuse saavutamist soodustavad või takistavad tegurid
  - pere annab tagasisidet koostööst tugiisikuga

Nõuded teenuse kvaliteedile:

1. Kättesaadavus ja vastavus individuaalsetele vajadustele
2. Teenus vastab sotsiaal- ja lastekaitsetööd reguleerivale seadusandlusele ning alati lähtutakse lapse heaolust
3. Ühiselt seatud eesmärkide saavutamine ja analüüs dokumenteeritakse peretöö aruannete põhjal teenuse lõpetamisel
4. Teenuse dokumentatsiooni korrektne täitmine ja haldamine
5. Tugiisikute osalemine supervisioonides ja täiendkoolitustest
6. Konfidentsiaalsuse põhimõtete järgimine

Teenuse hind kujuneb kahest komponendist:

1. Tugiisiku töötasust ja sellega kaasnevatest maksudest; Tugiisiku tasustatava töö hulka arvestatakse: töö perega, aruandlus, suhtlemine kohaliku omavalitsuse sotsiaal- või lastekaitse töötajaga.
2. Tugiisiku supervisiooniks ja täiendkoolituseks planeeritavatest kuludest

Tunnitasa arvestamisel on soovitatav lähtuda sotsiaalvaldkonna keskmisest töötasust.

Teenust rahastatakse KOV vahenditest ja muudest seadusega lubatud vahenditest. Teenus on pere jaoks tasuta.

§ 4. Nõuded personalile/tugiisikule

Vahetult tugiisikuteenust osutav isik (tugiisik) peab vastama järmistele nõuetele:

1. Ta on täieliku teovõimega isik
2. Ta on vähemalt keskharidusega
3. Tema suhtes ei ole alustatud kriminaalmenetlust süüdistatavana kuriteos, mille eest seadus näeb ette vangistuse ja tal ei ole karistatust tahtlikult toimepandud kuriteo eest
4. Tugiisik peab vastama vähemalt ühele kriteeriumile:
  - ✓ on läbinud Sotsiaalministeeriumi poolt tunnustatud peretöö alase koolituse
  - ✓ omab sotsiaaltöölalast kõrgharidust ning erialast töökogemust
  - ✓ on ennast tõestanud jõustajana puuetega inimeste organisatsioonis tegutsedes, täites selles organisatsioonis tugiisikule omaseid funktsiooni ja selle tõestuseks omab soovitud puuetega inimeste organisatsioonilt
5. Ta osaleb töönõustamisel (supervisioonidel):
  - Vabatahtlik tugiisik kohaliku omavalitsusega sõlmitud lepingus määratletud perioodil (tagab KOV)
  - Kohalikus omavalitsuses töölepinguga töötav tugiisik vähemalt 4 korda aastas (tagab KOV)
  - Eraõigusliku organisatsiooni kaudu teenust osutav tugiisik sõltuvalt töökoormusest (tagab eraõiguslik organisatsioon).

Materjali koostas SA Dharma

Koostamisel osalesid: Kaia Kaldvee, Ülo Paas, Sirje Tihhanov, Agne Raudmees, Kairit Numa, Auli Lööke, Jane Ott, Tiina Naudi, Ene Augasmägi, Karmen Vetemäe, Birgit Siigur, Katrin Heinvee, Mari Viik, Pille Murrik, Piret Peters, Marju Selg, Anne Tikko, Milvi Igalaan, Pille Alaver, Linnu Mae, Katarina Matros, Mihkel Aitsam, Tiina Parmasto.